

Maarif vekâleti celilesine

Mevlana Dergâhında teessüs eden Konya Müzesi zengin muhteviyat ile emsali vilayet müzeleri arasında ayrı bir hususiyeti haiz bulunmaktadır . Müzenin ihtiva ettiği asarı, islami ve gayri islami olmak üzere iki sınıfa ayırabiliriz; islami eser şu suretle tasnif olunur :

- 1 -- Manuskri=yazmalar, tezhipli kuran, baş ve orta sahifaları minyatörlü kitaplar, yazılevhaları .
 - 2-- Mensucat : halı, kilim, puşide, çatma, şal, melbusat .
 - 3 -- altın, gümüş, bakırdan mamul müteferrik eşya .
 - 4 -- Ağaçtan oyma işleri : kapı, pencere kanatları, tavangöbeği rahle, ve saire .
 - 5 -- Züccaci : Renkli, müzehhep ve gayri müzehhep şeffaf kıymetli kandiller .
 - 6 -- Silahlar: Mahali muhtelifeye ait .
 - 7-- Kitabeler : Konya ve havalisine ait mensup tarihî binalara ait mahkûkât ve tezyinatı mimariye meksurati .
 - 8-- Çiniler : Konyada eski ve harap binalardan alınmış Selçukî devrine renkli karrolar .
 - 9-- Meskûkât : Selçuk ve osmanlı paraları ; gümüş ve bakır .
- Gayri-islami eserler :

- 1 -- Asari heykeltıraşî : Heykel, büst, baş, lahit, elvahineğriye, martaşları, kitabe ve kabartmalar .

Topraktan mamul eşya : Vazo, anfor, bol, kandiller .

- 3-- Tunç : Statüetler

- 4-- Meskûkât : Yunani kadim, romen, bizans ve kadim Avrupa sikkeleri (altın, gümüş, bakır ve maşuşe)

(Hangi daire evrakına cevap teşkil ettiğinin tasrihi rica olunur.)

5.- Zücaci : Vazo, bol, muhtelif şekilde üzerleri irizasyonlu an-destiler ve saire .

İslami eserler, umumiyetle dergâha ait eşya olup bina dahilinde teşhir edilmişler, gayri islami eserlerde bahçede bırakılmışlardır . Bu sınıf eserler tasnif görmemiş fakat bir dereceye kadar bahçenin şurasına burasına bir intizam dahilinde serpiştirilmişlerdir Mamulâtı türabiye bahçede şekli müseddeste bir türbe içine konulmuştur ki bu bina, Müze idaresince züvvara henüz kapalı bulundurulmaktadır .

Müze idaresince asarı mevcudenin ne suretle teşhir edildiğini tarif için ziyaretimizi şu yolda yapalım :

Müze kapısından içeri girilince üzeri basık ve alçak kubbeli dar bir geçitten oldukça geniş bir avluya gelinmiş olur . Kapının sağ ve sol tarafında, önleri camkanla bölünmüş üzerleri kubbeli adedi onsekizi bulan kâgir hücreler meşhûr olur . Pencere-leri sokağa bakan bu dar hücreler, şekli hazırlarıyla Müze idaresi-nin işine yaramamaktadır . Mühtacı tamir olan bu binalar atiyen Mü-zeye kolleksiyon harici eşya için bir depo vazifesi görürler . Avlu da şekli mustatalde etrafı demir parmaklıklarla çevrilmiş üçbahçe ile tam ortada Müzenin cephesini örtecek bir surette onaltı sütuna istinat eden üzeri ahşap çatılı bir şadırvan ve bunun cenup tarafın da da avluya kasvet veren tarihleri yeni bir mezarlık manzur olur . Şadırvanı solda bırakarak karşımıza gelen üzeri (Asariatika Müzesi yazılı kapıdan içeri girelim : Burası, yazma asar ile levhaların teşhirine tahsis edilmiştir . Ortada büyük ve tulani dolap, Müzenin en tarihi ve kıymetli müzehhep asarını ihtiva etmektedir . Dıvar-

Dairesi
Umumî
Hususi

Sa: 3

Hulâsa:

lara serili levhaların üzerine Rkım, Yesarî gibi meşhur hattatları levhaları asılmıştır . Bu salon, şayanı memnuniyet ve nazarı telziz idecek surette iyi tasnif görmüştür .

Buradan, mürabbaî bir plan üzerine yükselmiş binanın, müs tatıl şekilde lōşca dehlizine yol viren kapıdan içeri girelim : Menhutatı itibarile Osmanlı devrinin parlak eserlerinden biri olan aradaki gümüş kaplamalı kapı nazarı dikkati celbeder . Burada seri lmiş İzmir mamulatı eski halılar manzurumuz olur . İleri yürümeden sağımızda iki ayak merdivenle zemini dehlizinkinden yükselmiş ola mahale çıkalım ; bu kısımda müteaddit merkatler ve ilerisinde kubbei hadra tabir olunan mevkide Mevlananın merkadi meşhut olur . Binanın en müzeyyen kısmı da burasıdır . Burada dıvarlar alçı kabarmalı olup yazılarla tezyinat renklidir. Merkatlere ilerilemeksizinsağ cihette üç ayak merdivenle çıkılır sekiz dilimli bir höcre ye girelim: burada şal, halı, şamdanlar ve saire gibi Müzenin en fazla ehemmiyet virdiği eşyaların teşhir edildiği görülür . Ortada Hindistan mamulatından üzeri yazılar vedesenlerle süslü bakırdan büyük kitada bir tas ve kapının tarafeyninde de İsfahan mamulatı nefis ve kıymetli halılar meşhut olur .

Bina dahiline girdiğimiz ilk noktaya dönelim ve ileri yelim; ve Mevlananın merkadinin yüksek sedini tahdit eden gümüş parmaklıklarla buralara mevzu altan ve gümüş kandilleri görerek sola dönelim :

Karşılıklı iki piliye Müzenin halı dairesine geçit verir . Yerler dıvarlar ve bölmelerin üzerleri, muhtelif devirlere muhtelif memleketlere ait halılarla süslenmiştir. Eski sımahane denilen burası diğerinden daha loştur . Sağ ve sol dilimlerdeki

mahfellerde Rakka eserleri, esleha ve çini parçaları teşhir edilmiştir . Aynı yerden yürüyerek gümüş kapı önüne gelelim ve burada minare kapısının önünden sağa dönelim. Sabık zaviyenin mesçit kısmı olan bu saha ağaçtan masnu kapı ve pencerekanatlarıyla rahleler ve eski elbiselerden ibaret kolleksiyonu ihtiva eder . Ortadaki camkânlarda Mısırkâri kadim cam kandiller, yazma kitaplar gibi asarı ihtiva eder kıymettarî teşhir edilmiştir . Ziyaret burada biter .

Müze kütüphanesi :

Umumî medhalin sağ tarafında mustatıl şekilde altı pencere-
li bina Müze kütüphanesi ittihaz olunmuştur . Erbabı mütalaa için masa ve sandalyeleri mevcut olduğu gibi temiz bir surette tefriş edilmiştir . Kitapların tasnifi ve okuyucuların miktarı şayanı memnuniyet derecededir .

Müze kuyudatı :

Müzenin her sınıfa ait eşyasının muntazam surette envantoriye edilmiş olduğu görülmüştür . Bilumum asarın defterlerde eşkâl ve ehadi mürakkam olduğu gibi şayanı ehemmiyet olanlarının da fotografilerle asılları tespit olunmuştur .

-Hisabat ve dosye muamelatı :

Hisabat ve muhaberat muntazam şekilde tutulduğu gibi kuyudatını tedkikinde de Müze idaresinin tahsisatını matlup derecede hüsni istimal ettiği görülmüştür .

Maskûkât-kolleksiyonu

Konya Müzesinin dördü altın, yirmi sekizigümüş, yirmidördümüş-
şuşe, ügyüz elli bir bakır ve tunç olmak üzere minhaysülmeccmu 421
adet sikkeden ibarettir .

Eski Konya Müzesinin envanter defterinin tetkikinde 713 parça
muhtelifülçins sikkenin yeni deftere geçirilmediği görülmesi üzerine
yapılan tahkıkatta bunların , İstanbul Müzesi müdürü Halil beyin 327
senesi teqrini ewel ayı zarfında Konya havallisiniinde seyahat ettikleri
sırada bade'ttasrif iade olunmak üzere adi bir makbuzla aldıkları ve sil-
kelerin o tarihtenberi iade edilmediği beyan edilmiş ve sureti merbut
makbuz da ibraz edilmiştir . Listeye nazaran bu sikkelerin adedi 56 s:
altın 617 si gümüş 50 si bakır olmak üzere 723 sikkeden ibarettir .

O tarihte Konyada idadi bahçesinde bir Müze taslağı mevcut ise
de muhkem dolap ve camekânları olmamak dolayısıyla nadir esyanın İs-
tanbul Müzelerine alınmakta bulunduğu malumdur . Istabbul Müzeleri-
ne alınmış olan bu sikkelerin o tarihten beri yirmi seneye yakın bir
zeman geçmek hasebile İstanbul meskûkât kolleksiyonuna idhal edildiği
şüphesizdir . Ancak tetkik olunan senet bir mazbata şeklinde olmayup
adi ve şahsî bir senetten ibarettir . Bu sikkelerin, halen tasnif
görmüş bir kolleksiyondan çıkarılması müteassirdir; binaenaleyh ay-
nen iadesi mümkün olmayan bu sikkeler için vekâleti celilelerice
musaddak , iki müze arasında bir mazbata teatisi icap etmekle berab-
ber bu sikkelere mukabil Konya müzesine İstanbul müzesinden küçük bir
para kolleksiyonu verilmesi de muvafık olacaktır, kanaatindeyim .

Konya Müzesine verilen tahsisat miktarı :

Konya Müzesinin idare ve hesap muamelatını teftiş ederken şu
neticeye varılmıştır . Müzenin bidayeti teessüsünden 928 senei mali-

Sa : 6

si nehayetine kadar iki buçuk sene zarfında tahsis edilen meblağın suretle icmal oluna bilir:

3850	
1776	
450	
<u>6076</u>	

vekâleti celile tarafından
vilayet idarei hususiyesinden
Konya belediyesinden yapılan teberruat

Memleketin ilmi irfan müesseselerinden madut olan Müzelere vilayetlerin ve belediyelerin , bütçelerinin müsaadeleri nispetinde gösterecekleri alakanın şayanı memnuniyet bir eseri kadirginasi olduğuna şüphe yoktur . Belediyelerin bu muavenete daha bariz bir surette iştirakleri umumu tabiiyededir . İlmü irfan muhipleri kerek yerli ve gerek yabancı zairlerin ilk ziyaretine şitaban olacakları yerlerin Müzeler olduğu şüphesizdir . Konya gibi asarı islamiyenin ve mefahiri milliyemizin enmuziçlerini ihtiva eden ve ziyaretçileri çok olan bir şehrin belediyesinin yardımlarının daha bariz olması şayanı tavsıyedir . Konya valisi İzzet beyefendinin Müze hakkında gösterdikleri meşhudum olan alaka şayanı tezkârdır .

Müze memur ve müstahdimin kadrosu :

Konya müzesinin kadrosu bir müdür, bir müdür muavini ve bir muhafızla bir kütüphane memurundan ibarettir . Gerçi memur kadrosunun ihtiyaca kâfi geldiğine kani isemde müstahdimin kadrosunun biraz dar ve ihtiyaca gayri kâfi buldum . Müdür ve memurlarını ehil ve vazifeginas buldum . Defterlerin temiz ve muntazam tutulması, tasnifatın imkân dahilinde selameti zevkıyeyi okşayacak tarzda muvaffakiyetli yapılmış olması teşhir edilen her nevi asarın tarifasını havi birer etiketi bulunması, memurların matlup şekilde çalışmış olduklarını gösterir .

Müze binası, alelhusus salonlar, tarzı tertibi itibarile bölmeler (Her ne kadar her evrakın ayrı bir teşkil ettiği müstahdim kadrosu) ve saire gibi müteferrik müstemilatı havi olmak itibarilede gerek züvvara

salonlarda refakat etmek ve gerek mevcudatı temiz tutmak için kadroda mevcut üç hademe azdır . Binaenaleyh hademe miktarına laakal iki hademe tahsisatı daha ilave edilmek zaruridir .

Harika ve sirkate karşı alınacak tedbirler :

Harika karşı alınacak başlıca tedbir, Müzeye su isale etmektir . Elyevm bog olan bahçedeki havuza vaktiyle akan su mecrasının açılması icabeder . Gezicilerin ziyaretleri sırasında tabi olacakları şerait ile hademe ve muhafızın sirkate karşı kendileri ne tarzettüp edecek ince ve dakik vazifelerin de bir(dahilî talimatname) ile tasrih ve tesbiti icabeder . Müze müdürünün, Müzenin icap ettirdiği hususî ve istisnai vaziyetini nazarı dikkate alarak bir talimatname projesi vücuda getirüp vekâleti celilelerine takdim oylemesi labüttür ; kendisine bu yolda emir verilmesi

Gayri islami eser :

Konya Müzesi mevcudatını raporun başında tasnif ederken bu gibi asarın avluda mehmel bir tarzda divar kenarlarına dizildiğini arz etmiştim . İçlerinde sayanı tetkik ve mütalea eserleri bir asarî heykeltraşi şubesinin vücuda getirilmesi mümkündür . Bahusus Lise bahçesinden henüz nakl edilemeyen 63 adet sifünere ve sair mahkûkât ile bu kısım zenginleşebilir . Maahaza bunları halen teşhir edecek mahal yoktur .

Cesim heykeller, sifünereerler, kabartmalar gibi taş asarın açıkta teşhirleri mümkündür; şu halde usulü teşhirin az

..... Dairesi
..... Umumi
..... Hususi

8a : 3

masrafa mütevakıf olanı tercih edilmelidir. Şöyleki :

Son zamanlarda adeta umumî bir kabristan halini almış olan Müze-
nin garp kısmında ki bahçenin tahliyesile zemini döşenerek mevcu-
du yüzlerce parçalara varan asarî heykeltraşinin burada teşhiri
muvafık olur . Bu husus temin edildikten sonra Lisede ki mahkukat
nakl olunmalıdır . Teklifi acizanem mazharı kabul buyurulursa, Kon-
ya müzesi gayri islami asarı için pavilyon inşası gibi vekâleti cel-
lelerince bir masraf ihtiyarına hacet kalmayarak en müsait şerait
altında eserler teşhir edilmiş olacaktır .

Konvadaki Kütüphaneler :

Konvada Yusuf ağa ve bir de Milli kütüphane namında iki
kütüphane mevcuttur .

Yusuf ağa kütüphanesi :

Bu kütüphane, Müze civarındadır. Kitap adedi 3000 i bulur . Kadrosu
binişer kuruluş maaşlı bir memur ile bir muhafız ve yirmişer lira
ücreti maktuallı iki hademeden ibarettir . Memur ve müstahdimini
çok, kitap mevcudıyla okuyucuları az olan Yusuf ağa kütüphanesi,
fikrimce bu şekilde müstekillen idamesine lüzum olmayan bir müesse-
sedir . Bütün kitapları Müze idaresine devr olunmalı, iki hademesi
Zaten dar olduğunu yukarda arz ettiğim gibi Müzeye verilmeli ve
memur ile muhafızlık maaşları tasarruf olunmalıdır .

Milli kütüphane, hükümet civarında merkezi bir mevkidedir
Biri, bin kuruluş maaşlı bir; diğeri muvazenei hususiyeden onbeş lira
esas maaşlı ikinci bir memurla keza vilayeti hususiye bütçesinden
otuz beş lira ücreti gehriyeli bir hademe kadrosundan ibaret olan
bu kütüphanenin ipkasiyle beraber mevcudatı mevkut risale ve mec-
mualarla zenginleştirilmelidir . Maahaza iki kütüphane memurluğun-

dan birinin hazfedilmesinde mahzur yoktur . Kitap mevcudu artacak olan Konya Müzesi kütüphanesinde(ihtisar olunacak bu üç hafızı-
kütüpün ehliyetli olanlarından) birinin istihdamı da caizdir .

Konya Müzesine umumî bir nazar :

Ziyaretçileri çok olan bu müessesede ki hademeler, resmî üniformadan mahrumdur. Çenber sakallı başlarında ki dövmekeçeden sikkedarîşapkalari, pantolon yerine şalvar veya dizlik giyen ve ayaklarında kaloglarıyle mefsuh tekyenin mütekait dervişlerini andıran bu hademelere, Müze idaresinin alameti farikalı birer kat elbise yapması ve sakallarını da traş ettirmesi lazımdır ve Müze idaresinin bu hususu derhal yapmalıdır .

Konya asarıatika Muhipleri Cemiyeti

Konya ve mülhakatının milli asarı minariyeyi cami olması itibarile bu Cemiyetin meğkür hizmetlerde bulunması gayanı arzudur . Fakat, heyeti idaresinin azasının mahmul zevattan mah mürekkep olması cihetile matlup enerjiyi gösterebileceğinde mütereddidim . Cemiyetin heyeti idaresini teşkil eden bazı zevat ile görüştüm; Cemiyetin me-saisi hakkında kendilerini tenvir ettin . İzmir, Konya, Sivas, Sinop gibi yerlerde teessüs eden bu Cemiyetlerin vekâleti celilelerince maddî ve Manevi mazharı himayeleri olmaları suretile idameci mevcudiyetleri muhafazai abidatınız için çok faydeli olacaktır . Bu Cemiyetlerin e anı teğekküllerinde vekâleti celilelerince malî yardım esirgenmemelidir . Konya Muhipleri Cemiyeti, Karatay medresse-

1483

sinin hüzünver bir manzara alan sokak cephesinde ki yıkık bahçe duvarının tamiri için mevcut parasiyle faaliyete gemesi tavsiye olunmuştur .

Konya sehrinde ki mebanii kadime

Konyada ikametim sırasında şehir dahilinde ki tarihi abideleri birer birer ziyaret ettim . Bu günkü vaziyetleri sayanı memnuniyet olmayan milli asarı minariyemiz , bu sanat incileri hakkında reva görülen lakaydi artık devam edüp durmanalıdır . Halen yalnız Karatay medressesi Müze idaresindedir . Sahipata, kısmen serbest fakat Sırgalimedresse , İnceminare , Alaettincamii, İplikçi camii, Dursun Fakih, Güdükminare, Sadrettin Konevi, camileri kâmiilen işgali askeri altındadır .

Şehir ve kasaba dahilinde bulunan ve gehrin birer zineti mesabesinde olan mebanii kadimenin etrafının tarh ve tanziniyle hüsnü muhafaza gibi işlerin ifasında maalesef belediyeler pek lakait davranmakta oldukları meşhut olur . Vekâleti celilelerince ihzar buyurulmakta olan muhafazai abidat ve tasnifi asarı minariye kanun projesinde bu gibi hususatta belediyelere tahmili lazımgeler vezaifin tayin ve tesbiti icabeder kanaatinde bulunduğımı yüksek hürmetlerinle arz eylerim efendim .

Müfettiş

A. Aziz

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIZM0300201